

PEDAGOGIK QOBILIYATLARNING O'ZIGA XOS XUSUSIYATLARI

Termiz davlat pedagogika instituti Tarix fakulteti, Geografiya va iqtisodiy bilim asoslari 1-bosqich talabasi

Jo'raniyozova Feruza Abdulqosim qizi

Xudoyberdiyev Sardor

Hozirgi jadal rivojlanib borayotgan davrda insonlarning kasbiy me'yorlaridan kelib chiqqan holda ularning bir nechta qobilyatlarga ega bo'lishlari maqsadga muvofiqdir. Turli xil o'quv dargohlarida faoliyat olib borayotgan pedagog xodimlarning pedagogik qobilyatga ega bo'lishlari, darslarni bilim va ko'nikmalarga tayanib pedagogik mahorat bilan olib borishlari nafaqat ularning o'zlari ustida ishlashlari balki kelajak avlod egalari bo'lgan yetuk yosh bilimli kadrlarni tayyorlashlari bilan ham ahamiyatlidir, zero, pedagog bu bolani yo'lda kuzatib boruvchi kishi deganidir.

Pedagogik qobiliyat - bu pedagogika sohasida faoliyat olib boradigan soha vakillarining pedagogik faoliyatga yaroqli ekanliklarini va vas shu soha bilan muvaffaqiyatli shug'ullan olishlarini aniqlab beradi. Pedagogik qobilyat bir nechta muhim komponentlariga ega[1]:

- Didaktik qobilyatlar
- Akademik qobilyatlar
- Perseptiv qobilyatlar
- Nutq qobilyati
- Tashkilotchilik qobilyati
- Avtoritar qobilyat
- Kommunikativ qobilyatlar
- Pedagogik xayol
- Diqqatni taqsimlay olish qobilyati

1. Didaktik qobiliyat-Pedagogik sohada faoliyat olib boradigan ustoz- murabbiylarda bo'lishi shart bo'lgan qobilyat turi bo'lib, bunda pedagog xodim belgilangan o'quv materialini aniq va ravshan tushuntirib beribgina qolmay, bolalarda fanga qiziqish uyg'ota olishi, ularning mustaqil faol fikrlashini rivojlantira olishi kerak.

2. Akademik qobiliyatlar- bu qobilyat turi orqali pedagog nafaqat o'z sohasini yaxshi bilishi balki boshqa sohalardan ham yetarlicha xabardor ekanligini ko'rsata oladi. Atrofda sodir bo'layotgan eng so'nggi kashfiyotlar va yangiliklar yoki allaqachon ma'lum bir fan taraqqiyotiga muhim yangilik bo'lib xizmat qilgan kashfiyotlarni o'quvchilar bilan bo'lishib, ularning ham bu boradagi qiziqishlarini yuksak aqliy yetuklik va muomala madaniyati bilan tushintira oladi[2].

3. Perseptiv qobiliyatlar- Pedagogning kuzatuvchanlik qobilyati bo'lib bunda pedagog har bir o'quvchining mavjud psixologik xususiyatlaridan kelib chiqqan holda individual yondasha olishi maqsadga muvofiqdir.

4. Nutq qobilyati-O'qituvchining o'zida mavjud bilimlarni ma'lum his-tuyg'ular bilan ifodalab berishiga xizmat qiladigan qobilyat bo'lib, aynan mana shu qobilyat orqali o'quvchilarga yaxshi bilim berish yoki shoshqaloqlik bilan tushuntirilgan nutq orqali o'quvchilar orasida zerikish yoki befarqlik hissi paydo bo'lishiga sabab bo'lish mumkin. Tushuntirish jarayonida keskin, baqirib gapirish esa o'quvchilarni tez toliqtirib qo'yishi mumkin. Shuning uchun o'qituvchida yaxshi nutq qobilyatining bo'lishi muhim.

5. Tashkilotchilik qobiliyati – O'qituvchilarning darsni to'g'ri va mazmunli taqsimlay olishdan tashqari darsdan tashqari o'quvchilarning vaqtlarini mazmunli o'tkazishi va o'quvchilarning qiziqishidan boxabar bo'la olish ham o'qituvchilarning yetarli darajada tashkilotchi ekanliklaridan dalolat beradi.

6. Avtoritar qobiliyati-bu qobilyat orqali o'qituvchilar o'quvchilar orasida o'zlarining nafaqat bilim va salohiyati orqali balki rostgo'yligi,uddaburonligi,o'zini tuta bilishi va boshqa bir qator ijobiy xislatlari orqali obro' orttira olishidir.Bu qobilyat orqali o'qituvchilar bevosita o'quvchilarning ta'lim-tarbiyasiga ta'sir eta olishadi[3].

7. Kommunikativ qobiliyati- bu o'quvchilar bilan muloqotda bo'lishga o'quvchilarga bo'lgan munosabatda to'g'ri yo'l topa olish va ularning psixologik holatidan kelib chiqqan holda to'g'ri yondashishdir.

8. Pedagogik xayol-bu qobilyat orqali o'qituvchi o'quvchilarida bor qobilyatni oldindan ko'ra bilib ularning kelajakda qaysi sohada qanday shaxs bo'lib yetishishini hayol qila oladi va albatta mana shu qobilyat orqali ularga to'g'ri yo'l-yo'riq ko'rsatib kelajakda muvaffaqiyatli insonlar bo'lishiga yordam bera olishadi.

9. Diqqatni taqsimlay olish qobiliyati-bu ham o'qituvchida bo'lishi kerak bo'lgan qobilyatlardan biri bo'lib bunda o'qituvchi bir vaqtning o'zida diqqatni bir necta faoliyatga qara oladi. Qobilyatli,tajribali o'qituvchi bir vaqtning o'zida o'z diqqat-e'tiborini nafaqat ko'zda tutilgan mavzuni o'quvchilarga yetkazib berishga balki,o'quvchilarning ushbu mavzuni qanday holatda qabul qilayotganiga ham qarata oladi.[4] Tajribasiz o'qituvchi esa mavzuni tushuntirishga berilib ketib,o'quvchilar darsda nima bilan band bo'lishlarini e'tiborsiz qoldiradi natijada esa o'quvchilarda fanga befarqlik yuzaga keladi. Xulosa qilib shuni aytish mumkinki, o'qituvchi bu avvalo pedagog demakdir,pedagogda esa yuqorida keltirilgan qobilyatlar jam bo'lishi juda muhim,zero,kelajak avlod aynan pedagoglar qo'lida ta'lim-tarbiya olishadi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1.Ashurova, S., & Numonova, A. (2023). THE ROLE OF PSYCHOLOGY IN FORMING TEACHERS'PEDAGOGICAL ABILITY. *Academia Repository*, 2(11), 46-53.

2. Ашурова, Ш. (2023). Оилада эр-хотин муносабатларини мувофиқлаштиришнинг ўзбек психологлари томонидан таҳлил қилиниши. *Современные тенденции психологической службы в системе образования: теория и практика*, 1(1), 67-71.21.

4.qizi Ashurova, S. F. (2023). MAKTABGACHA YOSHDAGI BOLALARNI PSIXOLOGIK VA PEDAGOGIK QO 'LLAB-QUVVATLASHDA PSIXOLOGIK XIZMATNING O 'ZIGA XOS JIHATLARI. *Educational Research in Universal Sciences*, 2(9 SPECIAL), 418-421.

5.qizi Ashurova, S. F. (2023). OILADA YOSHLARNING SOG 'LOM TURMUSH TARZIGA MUNOSABAT SHAKLLANISHINING PEDAGOGIK-PSIXOLOGIK OMILLARI MUAMMO SIFATIDA. *Educational Research in Universal Sciences*, 2(10 SPECIAL), 32-35.

8.Ashurova, S. F., & qizi Karimova, M. N. (2023). OILADA O 'SMIRLARNING SOG 'LOM TURMUSH TARZI VA OILAVIY HAYOT HAQIDAGI TASAVVURLARI SHAKLLANISHINING PEDAGOGIK-PSIXOLOGIK OMILLARI. *Educational Research in Universal Sciences*, 2(5), 363-368.

9. a, S. (2023). SOG ‘LOM PSIXOLOGIK TURMUSH TARZI TO ‘G ‘RISIDAGI TASAVVURLARINING SHAKLLANISHI. Журнал Педагогики и психологии в современном образовании, 3(1).

10. qizi Karimova, M. N., & Ashurova, S. F. (2023). PROFESSIONAL TA’LIMDA TAHSIL OLAYOTGAN QIZLARNI OILAVIY HAYOTGA TAYYORLASH VA ULARDA SOG ‘LOM TURMUSH TARZINI SHAKLLANTIRISHNING PSIXOLOGIK ASOSLARI. Educational Research in Universal Sciences, 2(5), 369-373.

11. Nematullaeva, S. (2023, April). The role of play therapy in a child's life. In Academic International Conference on Multi-Disciplinary Studies and Education (Vol. 1, No. 1, pp. 9-10).

12. Имонова, М. Б. (2023). Важность сестровых отношений в личном развитии. formation of psychology and pedagogy as interdisciplinary sciences, 2(22), 120-123.

13. Dusmuxeidova Sh.A., Nishonova Z.T., Jalilova S.X., Karimova Sh. K., Alimbaeva Sh.T. “Yosh va pedagogik psixologiya” T. TDPU, 2013 .

14. Usmonova Saboxat Erkinovna. (2023). METHODOLOGY OF SPIRITUAL, ETHICAL AND ECOLOGICAL EDUCATION OF PRIMARY CLASS STUDENTS. Intent Research Scientific Journal, 2(9), 170–176. Retrieved from <https://intentresearch.org/index.php/irsj/article/view/216>

15. Usmonova , S. (2023). BOSHLANGICH SINIF OQUVCHILARINI MA’NAVIY AXLOQIY EKOLOGIK TARBIYALASH METODI. Interpretation and Researches, 1(1). извлечено от <https://interpretationandresearches.uz/index.php/iar/article/view/870>

16. Usmonova Saboxat Erkinovna. (2023). METHODOLOGY OF SPIRITUAL, ETHICAL AND ECOLOGICAL EDUCATION OF PRIMARY CLASS STUDENTS. Intent Research Scientific Journal, 2(9), 170–176. Retrieved from <https://intentresearch.org/index.php/irsj/article/view/216>